

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za označila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Okrajni zastopi.

V nekaterih okrajnih zastopih je letos potekla njih volilna doba, tako v Mariborskem, v Št.-Lenartskem in drugih.

Treba to torej novih volitev va-nje. Na koncu tega in v začetku prihodnjega meseca imajo se one izvršiti. Kar je okrajnih zastopov na Malem Štajerju, gredo vsi Slovencem, kajti vsi so na slovenskih tleh in ogromna večina prebivalcev, katerih pravice in dolžnosti so v njih rokah, so trdi Slovenci. Naravno je tedaj, da imajo v njih Slovenci, sploh možje, katerim je napredek domačih prebivalcev na srečo, odločilno besedo.

Ali pa je to dosehmal po okrajnih zastopih resnica? Le malo okrajev ima to srečo, njih večina je po večjem v rokah mož, ki se protivijo vsemu, kar je slovensko, in trobijo radi v nemški rog. Če se ne motimo, so Slovenci na vrhu samo v Ljutomerškem, Gornje-Radgorskem, Slovenjegraškem, Šoštanjskem pa Gornje-Grajskem okraju, po vseh drugih pa nosi nemška ali boljše nemškutarska brezobzirnost zvonec.

Kar je pa tega le naravna posledica, je to, da se skrbi po teh okrajih za vse drugo, samo ne za blagostanje slovenskih prebivalcev. Bismarkovanje je v njih, več ali manj odkrito, na dnevnem redu. Kolikor se izvê iz njih sej, pokazuje se to očividno, kar se pa godi v enakem smislu na tihem, to sega še more biti globlje in čisto gotovo na škodo naše, slovenske stvari. Mačka ne pusti miši.

Okrajni zastopi zdé se pač marsikomu odveč in kdor je te misli, mi mu ne oporekamo, toda ker oni obstojé vsled postave in se jim marsikaj prepusti v razpravljanje, marsikaj pa si prisvojé sami, da-si nimajo za to pravice, treba jih je vzeti v poštev. Naša dolžnost, taka, da je ogniti se je ustavni greh, je torej obdržati jih ali kjer jih še nimamo, pridobiti si jih.

Sedaj ob novih volitvah ponuja se nam

ta priložnost, ali jo čemo zamuditi? — Ne, to ne sme biti. Kjer še sedaj v okrajnem zastopu nimajo slovenski možje večine, bode že težava si jo pridobiti, kajti zastopj si niso nemški liberalci te postave, ki odmerja volilno pravico v okrajne zastope, skovali. Težko, da bi še kateri zastop bil, ki bi si ga bili oni tako za-se obdržali, kakor so prav okrajni zastopi. Vse eno pa ne kaže, v oöigled sedanjih naših razmer, položiti orožja.

Pravico va-nje voliti imajo v prvi vrsti veliki posestniki, ki imajo vsaj šestdeset goldinarjev davka. K njim se štejó tudi posestniki hiš v mestu ali trgu, ki leži v takem okraju. V drugi vrsti pa so obrtniki, ki imajo najvišji davek v okraju, v tretji so potlej mesta in trgi v okraju in v štrti so nazadnje še le pravi kmetje. Vsaka vrsta voli enako število zastopnikov in človek si iz tega izračuni lahko na prstih, komu se v tem prikrajšuje pravica in komu se ona razteguje čez vso pravico. Kmetje, ki plačujejo vkup more biti ali največkrat gotovo 10krat toliko davka, kolikor ga prve tri vrste ne plačujejo, voli samo četrti del zastopa, drugi pa ostale tri četrti. To je pravica, da se Bog usmili.

Huje pa se pokaže ta krivica še v tem, če pomislimo, da stojé oni, ki volijo v 1., 2. ali 3. vrsti največkrat naravnost v nasprotju s kmeti in to ne samo gledé jezika, ampak še veliko bolj gledé gmotnih, denarnih razmer. Kar ugaja mestnim in semtertje tudi trškim prebivalcem, to je večkrat na škodo, izgubo kmečkim ljudem in vendar je vse to, kolikor je namreč v rokah okrajnih zastopov, unim trem vrstam na razpolago, kajti večina jim je v zastopu gotova.

Razmere po takem v okrajnih zastopih niso na nobeno stran za kmečko ljudstvo dobre. V nekaj so le v tistih bolj, v katerih imajo Slovenci večino, zakaj Slovenci čutijo se vsi za eno ljudstvo in skrbé torej vsi, kjer se le kaj premore, za blagor slov. ljudstva. Mi pa

zato ne moremo nikakor umeti tistih zaslepljenih slov. kmetov, ki se potegujó, kakor drugje, tako tudi pri okrajnih zastopih za nemškutarijo. Taki tiščijo še tako rekoč z lastno roko nož, ki ga držé nemškutarji, v srce slovenskega kmeta.

Izkušnje, kakor jih je slovensko in sploh kmečko ljudstvo, n. pr. v Mariborskem okrajnem zastopu, doživelo, lahko bi pač že tudi tiste bile izpametovale, ki so s kraja, misléč, da je Slovencu v resnici nemščina neizogibno potrebna, z nemčurji vlekli. Ali se je to pri njih že zgodilo, tega sicer ne vemo, toda grdo psovanje, s katerim pita nemško novinarstvo v Mariboru, v Celju in Gradcu den na den slov. ljudstvo, menimo, da jim odpera oči in jim vsled tega že pada mrena raz njih, katero so dosihmal nosili na svojih sicer bistrih, slovenskih očeh. Prenapeta struna počí.

Naj pa bi le-ti še tudi dosihmal ne bili izpoznali, da so oni nekaterim nemčurjem ali nemškutarjem samo za strmen držali, da so se ti ležje zdevali na konja, to prepričanje sedaj imamo, da ostali zavedni Slovenci ne držé več rok križem in da se čéjo tudi v prihodnjih volitvah v okrajne zastope kazati za prave, značajne može. To velja posebno še vsem slov. možem v Št.-Lenartskem pa tudi v Mariborskem okraju. V prvem okraju dobodo potlej gotovo večino po vseh volilnih vrstah, v zadnjem pa vsaj v velikem posestvu pa v kmečki skupini. Tedaj, slovenski može, krepko na noge brez vsega strahú in v trdnem zaupanju, saj gre zmaga in pride prej ali slej — pravici!

Govor g. Bož. Raiča v državnem zboru

dne 19. marcija t. l.

(Dalje.)

Zakaj se ne dela tako z drugimi narodi? Tudi ne najdem v članu XIX. državne osnovne postave za Slovence kake posebne izjeme, pač pa od besede do besede tako-le: Jednakopravnost vseh v deželi navadnih jezikov v šoli, v uradu in v javnem življenju je po državi priznana.

Gospód sedanjí deželni glavar na Štajerskem je rekel v zadnji sesiji deželnega zbora. „Jednakost se spodobi le jednako vrednemu.“ Kaj izvrstno! Lepa in zanimiva razlaga ta k enakopravnosti, ki je državno zajamčana. Ko bi jednakovredni za nejednakovredne davke plačevali, novake dajali in vednosti gojili, bi izrek vendar imel kak pomen, kakor pa je sedaj, je tak izrek le napuh (poveličanje samega sebe), ki izvira sicer iz plemenitega stanu, a pojmovi pri tem so kalni. Jednaka bremena, jednake pravice, a ne privilegiranih stanov, niti privilegiranih narodov v Avstriji. (Pohvala na desni.) Ni jih bogov za više posebej, a za nižje narode

posebej. Na gimnazijah v Celji in Mariboru je večina učiteljev tujcev, med temi so bili in so še hujskači, kar nam najnovejše prigodbe na Celjski viši gimnaziji dovolj pojasnjujejo.

Kljubu Slovincem je na Mariborski gimnaziji ravnatelj stalno nameščen, ki pri vzprejemu slovenskih učencev povdarja, da imajo tisti slovenski učenci, ki se dajo zapisati za Nemce, na teden dve ali tri ure manj šole. Ali ne gre tu prav za prav za iznarodovanje slovenske mladosti od strani c. k. državnih uradnikov na račun davkoplačevalcev. Je tudi na tisti gimnaziji, kakor je bilo brati, umeščen bil za profesorja žid (Strahovito! in veselost na levi), dasiravno vsled dne 19. marca 1496 sklenjene pogodbe po cesarju Maksu I. na prošnjo štajerskih deželnih stanov v Schwäbisch-Werden, ne sme žid bivati na Štajerskem. Takrat jim je bil obrok dan do praznika treh kraljev leta 1497. (Veselost na levi.) Diploma pravi (jo bere): „Dieselbe unser Juedeschafft allenthalben aus dem Lande Steier in ewig zeit geurlaubt und schierst auszutreiben zugesagt.“ (Židje se imajo povsod iz dezele Štajerske za večne čase odsloviti in dovoljujem, da se imajo v bodočnosti iztirati.) Štajerski deželni stanoví so morali zato plačati 38.000 liber vinarjev. (Veselost na levi.) Kakor jaz to stvar razumem, tudi državna osnovna postava ni odpravila te pogodbe, ki že traja skoro štiristo let (Ironični klici: Zelo prav! in zasmeh na levici.) Pogodbe se morajo razrušiti, a ne meni nič, tebi nič vničiti. (Zasmeh na levi.) Toliko potrpežljivosti in prizanesljivosti zahteva od nas ministerstvo poduka.

Nekaj nenavadnega je tudi to, da so na treh gimnazijah na Spodnjem Štajerskem umeščeni za ravnatelje — historiki z navadno kvalifikacijo, to podučevanja na gimnazijah gotovo ne pospešuje in tudi ne more pospeševati. Kje je tukaj vednostna in pedagoški presežnost (Veselost na levi), ki se tirja v osnovanem črtežu leta 1849 od avstrijskih ravnateljev? Kje se ima izobraziti naša prihodnja inteligenca, ako se nam ne privoši jedna gimnazija s slovenskim učnim jezikom?

Kje naj se bodoči uradniki, medicinarji, duhovniki, pisatelji i. dr. slovenskega jezika temeljito naučé, ako ni slovenskih gimnazij? Dokler ministerstvo gimnazij po obsegu slovenskega jezika ne stavi na naravno podlago, toliko časa je na stališču nepostavnem in nam dela krivico v obliki nasiljevanja.

Mariborsko učiteljišče ima namen izobraževati in vzgojevati bodoče ljudske učitelje in vzgojitelje za slovensko mladež na Spodnjem Štajerskem. Toraj bi se mogla kandidatoma dati pripravna prilika, da se naučé potrebne spretnosti in pravilnosti v slovenskem jeziku za vse učne tvarine. Dosihmal se to ni moglo zgoditi,

ker se prednašajo vsi predmeti, izvzemši slovenski jezik, v nemškem jeziku.

Vladni zastopnik je v štajerskem deželnem zboru zatrjeval, odgovarjajoč na interpelacijo, stavljeno 7. decembra 1885, zastran učiteljsča v Mariboru, kar se tiče novega ministerskega odloka, zastran slovenskega jeziko-vega poduka, da se veronauk podučuje slovenski, isto tako se tudi dotična tvarina obravnava v maternem jeziku gojencev pri praktičnih vajah. Kljubu temu, da je vladni svetovalec to rekel, mora se pravica govoriti, da se v krščanskem nauku podučuje na Mariborskem učiteljsču v nemškem, a ne v slovenskem jeziku (Čujte! čujte! na desni), in da je vpeljana le nemško berilo, a ne slovensko. Praktične vaje so v slovenskem jeziku, ker se učenci vadijo podučevanja v tem jeziku (vaje za podučevanje na vadnici, združeni z učiteljsčem so slovenske).

C. kr. namestnik za Štajersko je rekel v štajerskem deželnem zboru o priliki, ko je odgovarjal na interpelacijo: „Uradniki na Spodnjem Štajerskem znajo vsi slovenski.“ „Slovensko politično društvo“ pa leta 1884 tako-le razvrstuje uradnike: 38 jih zna slovenski jezik ustmeno in pismeno, 55 le ustmeno, in 89 je takih, ki ne znajo nič slovenskega. (Čujte! na desni.) To nas uči, da vladni zastopniki odgovarjaje na interpelacijo ne ostanejo vselej pri resnici.

Zastran Mariborskega učiteljsča je že l. 1880 v državnem zboru bilo sklenjeno, naj se slovenski jezik vpelje za učni jezik, kolikor to dopuščajo učna sredstva in leta 1884 in 1885 se je priganzalo naj se to izvrši, a vse zastonj. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Hroma žrebeta.

Naši kmetovalci se pečajo ali že od nek-daj, kakor v Ljutomerskem okraju, ali pa v novem času, kakor v Savinjski dolini in drugod, s konjerejstvom. V tem so uže marsikaj prijetnega doživeli ali tudi brez nesreče niso ostali, kajti kakor drugje, kaže se tudi pri konjereji, da je sreča opoteča.

Taka nesreča ali vsaj nevolja je, ako se pri mladem žrebetu pokaže, da je hromo, to pa ali že koj po porodu in je torej že hromota mu vrojena ali pa pozneje v prvih tednih življenja. S kraja postanejo žrebetu nekateri udje trdi, s časom pa vsi utrnejo in žrebe se ne more več gibati, kakor bi rado. K temu se pridruži otok na nogah ali pa tudi kaka bolezen v črevesih ali na plučih.

Ako je žrebetu vrojena hromota, je žrebe koj s kraja sila slabo in se ne more držati na

nogah, da-si to večkrat poskusi. Za to rado le leži in pogine kmalu, navadno že v 24 urah, ne da bi mu bili udje otekli. Če se pa naredi bolezen še le po porodu, tedaj je žrebe s kraja prav opehano in ako se pregiblje, dela mu to bolečino, vročina ga sprehaja in členki mu utekó ali pa se vsaj unamejo in kosti so razrute. Večji členki: žvekači, v ledju, v plečih pa v nogah so najprej boleni. Bolečine v njih postajajo čedalje huje, žrebe jih drži tedaj trde od sebe, s časom pa so mu popolnem ohromeli. K temu še pride pogostem to, da se gnojé pluča ali jetra, vnamejo se še rade prsi ali pa tudi trebušna koža.

Ta bolezen kipi po navadi naglo h koncu in par dni, pa je že po žrebetu. Ono pogine ali že, ker obnemore ali pa, ker se mu ostrupi kri vsled gnojenja v členkih. Smrt je navadni konec te bolezni. Samo v redkih slučajih, ako ni hromota prehuda, ozdravi še žrebe, vse eno pa se v kostih in členkih godé take spremembe pri žrebetu, da je le malo vredno in tudi malo za rabo.

Uzrok tej bolezni leži brž ko ne v tem, da dóbó žrebe od matere premalo apnenih soli va-se. Ako se namreč materi, noseči ali doječí, ne poklada dovolj take krme, ki imajo apnenih soli v sebi, ne more jih tudi njena kri ali njeno mleko imeti, žrebetu pa jih je močno treba, da se redi, izlasti pa še za to, da se mu vtrdijo kosti. Čisto naravna posledica je torej, ako nima mati dovolj apnenih soli, to, da jih ne more zarodu dati in se torej temu kosti ne vtrdijo. V časih pa že pogine celo v njenem telesu in kobila — izvrže in če se to tudi ne izgodi, rodi se žrebe že hromo in kmalu pogine. Isto tako se izgodi še potlej, ako ne dobo žrebe dovolj imenovanih soli va-se, prikaže se hromata in smrt nasleduje.

Da se pride torej tej bolezni, ki je toliko nevarna, ob času v okom, treba je skrbeti kobili za krmo, ki ima tacihi soli v sebi, tedaj naj se ji poklada seno, zrnje, posebno pa oves. Ravno to velja za krmo, ki se potlej prideva žrebetu k mleku. Zelene krme ne prenaša žrebe vselej, sicer bi bila pa dobra.

V onih krajih, v katerih je hromota pri žrebetih pogostem, pač ni take klaje, ki ima onih soli v povoljni meri, tedaj pa je treba s tem pripomoči, da se klaji primeša koščene moke, za eno žrebe je 4 do 8 gramov dovolj na den.

Kedar se je bolezen že prikazala, pusti se žrebe, kolikor je možno, pri miru; prestavi se za to v hlev, v katerem ni prepíha, pokrije se dobro in seveda se mu suho in obilno nastelje. Močno ribanje členkov ali celo žganje kostениh izrastkov škoduje vselej a nikoli ne reši žrebeta pogina. Pač pa je dobro bolene členke obviti z volnenimi obvezki. Po živino-zdravnika pa je na vsak način poslati — ta-

čas, ako se še bolezen ni popolnem razodela. Ako je že to, pa ne pomaga nobeno zdravilo.

Za to pa tudi ne kaže kobile, ki je imela tako bolezen ali pa je že več tacih žrebet povrgla, več goniti k žrebcu. Noveje izkušnje so razodele, da se pri žrebetu, sicer zdravem, pokaže ta bolezen, ako se mu kakor koli uname popek in se zanemari to unetje.

Dopisi.

Iz Ljubljane. (Mestne volitve. Nove zgradbe. Vinarska šola.) Mestne volitve vršile so se brez vsega hrupa. Tukajšnji Nemci, odkar so l. 1882 prišli v manjšino, ne vdeležujejo se več volitev tako, da ni nobenega nasprotnika. Izvoljeni so vsi od narodnega volilnega odbora postavljeni kandidatje. Vendar bi bili želeli, da bi prišlo k volitvi nekoliko več volilcev, kajti vdeležilo se jih je le 68 v III., 115 v II., 64 v I. razredu. Res da, kjer ni nasprotnika, ni pravega povoda za agitacijo, pa taka malomarnost bi utegnila prav slabe nasledke imeti, ko bi se nasprotniki na tihem organizovali in v poslednjem trenutku pritisnili na volišče. — Jako imeniten sklep storil je mestni odbor v poslednji seji, sezidati veliko vojašnico, od katere bo mesto imelo sčasoma lepe dohodke. Zidarska in druga dela stala bodo nad 400.000 gld., ti se bodo pokrili iz mestnega posojila. Delo prevzela je stavbena družba v zvezi s tukajšnjimi obrtniki in ga mora končati v dveh letih. Prostora bo v novi vojašnici za tri bataljone. Pa še tudi druga nova poslopja se bodo letos tukaj zidala, na primer bolnišnica za kužne bolezni, več hiš za stanovanja, za katera gre tu prav tesno in končno misli se razširiti prisilna delavnica. — Deželna vinarska in sadjerejska šola, ki je bila l. 1873 v vipavski dolini ustanovljena, bode se po sklepu deželnega zbora preselila v Rudolfovo (Novo mesto) na Dolenjskem. Deželni odbor je že kupil primerno in lepo posestvo, graščino Germ, s 55 oralov zemlje in velikimi poslopji, kjer se bo jeseni odprla dolenjska vinarska šola. Cena posestva je bila razmerno nizka, 30.000 gld. Drugih stroškov za urejenje šole bo kakih 10.000 gld. Da bo nova šola in nje gospodarstvo dobro uspevala, sme se pričakovati pod vodstvom izvrstnega strokovnjaka g. Dolenca, ravnatelja vinarske šole. Poduk na šoli je se vé čisto slovenski. Učencev je 10 na deželne stroške. Sprejemajo se kmetijski sinovi, ki so vsaj 14 let stari. Podučuje se pa zraven vinarstva in sadjarstva še v teoretičnih predmetih, v vrtnarstvu in v obče o kmetijstvu. Vsako leto je posebni tritedenski poduk za ljudske učitelje. Ko bi tudi štajerski Slovenci enkrat tako srečni bili, da

bi se na mariborski vinarski šoli poučevalo v slovenskem jeziku, potem bi tamošnja šola ravno tako plodunosna bila za štajerske Slovence, kakor je naša deželna šola za kranjske.

Od Voglajne. (Občinska volitev na Teharjih.) Vsak narodnjak mora se začuditi, kako neredno da se je pri nas občinska volitev letos vršila. Imamo velikega kovača, le-ta ima kladivo in klešče, a ne nakovala, tudi mu ni znano kovaško delo, ker je kovač le po domače. Njegovo kladivo pa je nemčurski jezik, s katerim lomi nekakošnje nemške besede in njegove klešče so občinski sluga, znani berič Zupanc; te pa so z nemškim jeklom dobro postavljene. S tem čudnim orodjem pa se je ščipalo pred občinsko volitvo na vse strani. Naš kovač ima čas hoditi od hiše do hiše ter zoper slovenske narodnjake govoriti. Pregovarja ljudi, kakor je to nemčurskih prenapetnežev navada, da volijo po županovi volji, češ: čez 12 let boste teharski občani ali posestniki vse dače prosti, ako mene poslušate. Pristavil še je več takih in enacih stvari in s tem je letal sam okrog in vzel si je na posodo še Celjskih nemčurjev, da so mu v mudnem poslu pomagali. Na dan volitve so tudi vsi le-sem prišli. Zalostno je to, akoravno so si teharski narodni kmeti prizadevali, da bi narodne može v odbor spravili, bilo je zastonj, vodja Štorovske tovarne je poiskal vse taiste kočarje, kateri si tam kruhek služijo, da so morali na volišče priti, ako niso hoteli ob svojo službo. Samo ob-sebi pa se vé, da posli morajo gospodarja poslušati, kar jim zapove. To je bila tudi zapoved našega velikega kovača in njegovega sluga, saj se rada posvetujeta, in sta si celo pitna brata; zdi se to pa celi občini čudno. S tacim pritiskanjem so seveda zmagali nemčurji lahko in spravili so v odbor skoraj več tujcev, kakor domačinov, eden je Gornje-Štajere, seveda trd Nemeč, drug pa je Ribničan. Ta človek je še le pred kratkim prišel tu sem, seveda s trebuchom za kruhom, menim za to, da žlahnim Teharčanom reščeta prodaja, sedaj pa je že v obč. odboru. Čudno se nam zdi, da še niso kakošnjega Srba ali Turčina poiskali. Dobro znani narodnjak in vedni bralec „Slov. Gosp.“, g. Miha Bizjak, od njih veličanstva poslavljene sadjerejec, si je pred volitvijo veliko prizadeval, ali zmagale so tokrat še ojstre kovačeve klešče. Bog pomoz!

Iz Gorenje sv. Kungote. (Srenjski račun.) Dne 24. marca je bil občinski račun v srenjskem odboru predložen. Seja je bila na 9. uro predpoldnem napovedana in sicer tako strogo, da vsak odbornik, ki izostane, ima 5 fl. kazni. Ob odločeni uri so bili odborniki zbrani, pa koga ni? — Predstojnika V. Š. Bil je pri Langentalskem kovaču, tam je baje dobro vino. — Pot je hodil po-nj, da pride; pa slišite! še le

popoldne je prišel. Med tem so pa odborniki pili tudi kuhano vino, baje na račun predstojnikov, — ali Bog vé, na čegav. — Račun so potem kakor tako pregledali in hitro podpisali. Eden odbornikov je sicer terjal, naj se trije odborniki izvolijo in račun pregledajo, — pa zastonj. — Prašamo: Ali c. k. glavarstvo in okrajni zastop znata kaj o tem in kaj namenita storiti? Ali ne bi kazalo preiskati, kako da se je seja dne 24. marca vršila? — uboga občina Gornje-Kungotska!

Iz Cirkovec. (Popravek.) V prejšnjem listu „Slov. Gospodarja“ pisalo se je, da si neki nemčurski Martin iz Mihovec zavoljo predstojništva v Cirkovcah pete brusi in da za ptujskimi nemčurčki sline cedi.

Tukaj je mala pomota. Tisti veliki nemčur, ki je predlanskim v ptujski kazini Judeževe kosti v nekem zapečniku glodal, je nam predobro znani „Tevža“ v Mihovcah. Ta nemčurski „Tevža“ se je nemške kulture nasrkal, ali nemški toliko zna, kakor njegova babica na orglje igrati. Mi se s tem človečekom ne bomo več pečali, le toliko mu lahko danes povemo, da bo on tistokrat v Cirkovcah predstojnik, ko bo zadnji iz Gradca prikobacal. Mi Cirkovčani si stotake po „ajžarih“ sušimo in nam ni treba na šulvereinske groške čakati, kateri iz blažene prajzovske dežele čez nemški Ptuj sem dol vandrajo. Naš predstojnik bode dober kristijan, pošten Slovenec in prijatelj nas kmetov, ne pa nemčurski in lačenbergarski Tevža.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svitli cesar so se dne 8. aprila podali v Monakovo, obiskat svojo prevzv. hčer, nadvojvodinjo Gizelo. — V drž. zboru so že vendar srečno dognali državne proračune. Govorili so veliko in nekateri nemški poslanci so v tem pokazali jasno, da sta si nemštvo pa omika lahko celo navskriž. Tako se še ni razsajalo na Dunaju v poslanski zbornici nikoli prej in dal Bog, da bi se ne izgodilo še večkrat! V obravnavi proračuna za pravosodje menil je dr. Derschatta, poslanec za Graško mesto, da mora očitno pokazati svoje sovraštvo do vsega, kar je slovensko ter je v eni sapi hvalil vse, kar so počeli pri nas nemškutarji doslej. Zatem pa se je še vsedel na sodnji stol ter slov. jezik obsodil, češ, da ga nihče ne umeje. Ako je mož pod „nihče“ sebe mislil, radi mu pritrdimo, da je prav razsodil. To mu je tudi češki poslanec Vašaty v lice povedal in minister Pražak ga je precej trdo bacnil s sodnjega stola, na katerem je po krievici bil sedel. — V preosnovno tiskovne postavbe bode težko kaj, niti Schönererjev, niti dr. Forreggerjev predlog nista za rabo, poslednji že

celo ne, kajti je samo slab prepis nemških tiskovnih postav. — Načrt o črni vojski še pride pred veliko nočjo v razpravo, v dotičnem odseku niso ga znatno izpremenili, še tega niso vstavili, da bi imela črna vojska tudi vojaško obleko. — Drž. zbor se še zbere vendar-le tudi po veliki noči in se porine vsled tega čas zborovanja za dež. zборе najmanj za mesec dni nazaj. — Baron Washington potrjen je sopeset za predsednika c. kr. kmetijske družbe za Štajarsko, nimamo se torej nadjati, da bi ta družba kaj več storila za naše kraje. — V Ljubljani, kakor tudi po drugih mestih, se je v nedeljo obhajala 25letnica „protest. patenta.“ Gotovo jim nas vsak privoščiči prostost, ki jo vsled patenta uživajo tudi po naših krajih, toda ne damo si po njih jemati naše prostosti. — V Grabštanju na Koroškem bodo dne 2. maja kuhali nek „bauernbund“ ali proti komu bodo naperili to kmečko zvezo, brž izvemo, ko vidimo imena mož, ki bodo v tem vezali — otrobe. Kjer nosi zloglasni Matschnig zvonec, tam bolijo slov. kmete — ušesa. — V Gorici deluje nekaj let sem „Ljudska posojilnica“ in kakor kaže računski sklep za l. 1885, po vsem srečno: vsega prometa je lani imela 16.000 gld. — V Trstu so zaporedom prišli 3 velikim goljufigam na sled: pri mestni kasi, pri ljudski banki pa še pri neki drugi tvrdki; vsakokrat pa so goljufi pristaši-irredente. To je za njo pomenljivo. — Ces. namestnik v Zadru je začasno fml. Blažević, Hrvat, ali postane pa tudi za trdno, še ni znano. Irredenta bi rada imela nevojaka, najbolje, ako iz svoje srede. Morebiti celo dr. Bajamontija? — V Pešti so zasačili celo društvo, ki je za dober denar goljufovala naborne komisije s spodtaknenimi naborci. Na čelu društva je nek K. Broser, seveda je žid, kajti v Pešti je žid in še kdo — pravi gospodar.

Vnanje države. Velevlasti so vzprejele ruske predloge. Vsled tega imenuje Turčija bolgarskega kneza za guvernerja vzhodnje Rumelije na 5 let in po teh bodo sopeset velevlasti odločile, ali bi se on še na novih 5 let imenoval. Knez Aleksander se je s kraja branil te spremembe, h koncu pa se je velevlastim udal. — Grška kraljevina se še velevlastim ni udala in ni se še nič razorožila. Ljudstvo neki le gori za vojsko in ministerstvo je v kamori le s težavo doseгло, da se niso takoj za vojsko odločili. Boja med turško in grško vojsko še dosehmal ni bilo, toda napeti ste obé in sprednje straže si stojé že prav blizu nasproti. — Srbsko ministerstvo je razpustilo skupščino in je nove volitve razpisalo, torej upa iz novih volitev dobička. — Rusi držé za orožje, a ne vé se, na katero stran da ga bodo zasukali, nekaj časa je bila podoba, da bi se to izgudilo zoper Nemčijo, a sedaj so se gledé nje vmirili. — Bismark je sit boja zoper katol. cerkev ali

bolje, ta boj mu je sedaj na poti, tedaj pa je z veseljem prijel za roko, katero so mu sv. Oče ponudili v spravo. Kakor vedó listi, bila bi enaka pogodba se že sklenila, a mi še dvomimo. — Francoska jemlje pridno na posodo, ravno kar se je ministerstvu dovolilo poiskati si 900 milj. fr. Na dolgove, v resnici na te se zastopi liberalizem. — Italija dobo nove ministre. Cairoli, prijazen Avstriji, stopi mu bojda na čelo. — Gladstone je predložil spodnji zbornici svoje predloge gledé Irske, pravijo, da jih je znatno izpremenil, vendar pa je še malo upanja, da bi jih zbornica vzprejela. — V Španiji je sedaj razmerno po vseh krajih precej mirno, celo Canovas del Castillo je odločno na strani kraljice. — Po Belgiji še med delalci ni mirú, sedaj so se uprli v Ninove, blizu 2000 delalcev je popustilo delo, tovarne se branijo jim privoliti, kar bi baje radi, manj dela namreč pa več plačila.

Za poduk in kratek čas.

Duhovnja sv. Križa nad Mariborom.

(V spomin njenega stoletnega obstanka. Spisal J. S—a.)

Predgovor.

Nekdaj je vso pokrajino, ki zdaj spada pod Mariborsko dekanijo na levem pobožju Drave, obsegala Mariborska mestna župnija, kajti fara ali župnija sv. Janeza Krstnika v Mariboru je segala od Drave do Pesnice in od Šturmove grabe pod sv. Ožbaldom pa do Hrastovca.

Najpoprej so v tej obširni pokrajini poleg mestne župnije ustanovili še tri druge samostalne župnije, namreč v Selnici, v Kamnici in in pri sv. Petru. Vendar tudi te štiri župnije še so bile tako obširne, da je bilo silno težavno za vernike redno se božje službe vdeleževati, za duhovnike pa dolžnosti dušnega pastirstva izpolnjevati.

Zavoljo tega so poznej še pri zgornji sv. Kungoti in pri sv. Martinu pod Vurberkom samostalne duhovnike nastavili. Iz ravno tistega uzroka pa so pred sto leti še spet štiri nove duhovnije v tem okraju ustanovili, in sicer v župniji sv. Petra pri sv. Barbari in sv. Marjeti; v Mariborski župniji pri Devici Mariji v Graškem predmestju, zdaj slovenska ali frančiškanska fara; in v župniji Kamniški pri sv. Križu.

Pri sv. Križu nad Mariborom se je prva župnijska božja služba obhajala dne 29. junija 1786, toraj bode letos na praznik sv. apostolov Petra in Pavla ravno sto let, kar ta samostalna duhovnja obstoji.

Sedanji dušni pastir pri sv. Križu, č. g. Anton Vraz, se je odločil, da hoče s svojimi vernimi župljani ta stoletni spomin ali jubilej

slovesno obhajati; v ta namen je že vso cerkev primerno prenovil in olupšal ter napovedal ob tistem času sv. misijon, naj bi še srca svojih ovčie tako pripravil, da bi ta jubilej bil vsem ne le den veselja, ampak tudi den milosti božje.

In da bi se pri tej priliki Križevčani in njih sosedje opozorili na vesele in žalostne dogodke, ki so se zlasti v teh sto letih v njihovi župniji dogodili, da bi se opomnili, zakaj se imajo Bogu zahvaliti in česa še ga posebno prositi in da bi z večim pridom svoj jubilej obhajali in ga delj časa v spominu ohranili, za to so te črtice priobčene ter posvečene njihovemu skrbnemu pastirju pa njegovim pridnim ovčicam, ki so še veliko storile in so še več pripravljene storiti, da bi se ta jubilej dostojno obhajal v slavo božjo in njim na čast!

1. Duhovnja sv. Križa.

Svet, po katerem se razteguje duhovnja sv. Križa, je gorat in še večinoma z lesom obraščen. Pustega skalovja še ni veliko najti, dasiravno so v zadnjem času, kakor povsod, že tudi tukaj začeli gozde preveč trebiti. Prebivalci imajo svoje hiše večinoma vrh hribov, ker se povsod nahaja dovolj vode, v dolinah in grabah kraj potokov pa imajo travnike in više po hribih njive in gozde. Nekoliko se tudi v tej duhovnji vinogradov nahaja, namreč v Kozjaku in Šurkovem vrhu, vendar imajo posestniki svoje vinograde večidel v sosednjih župnijah sv. Jurja, Zgornje sv. Kungote in v Kamnici.

Zemlja je večinoma kamenita; razun kamenja za zidovje nahaja se ondu dober apnenik, katerega vsako leto precej sežgejo ter prodajo; tudi je najti peščenik, iz katerega si ljudje dobre bruse delajo in celo žlahtnemu kamenju sledovi se najdejo. Govorica med ljudstvom trdi, da so nekdanj tukaj železo in srebro kopali in v Kozjaku še kažejo dva zasuta rova iz tistega časa.

Sv. Križ je 582 metrov nad morjem, in površje cele duhovnije meri okoli 3802 □ oralov ter meji na župnije sv. Jurja, Zgornje sv. Kungote, Kamnico, Selnico, sv. Duha in Lučane.

Prebivalec ima 968, in so sami katoliški Slovenci, ki po politični razdelitvi spadajo v občino sv. Križa in deloma Rošpah pod okrajno glavarstvo Mariborsko in okrajno sodnijo Mariborsko na levem pobožju.

Ko je bila l. 1786. tukaj samostalna duhovnja ustanovljena, vpisali so bili v njo l. celo občino sv. Križa, izvzemši dva kmeta (Potočnika in Pajerja), katera so izločili k sv. Kungoti; pod to občino so spadali kraji Žunkov vrh, Žunkova graba, Gajev vrh in Kozjak; 2. dve tretjini občine Šober ali Brde; 3. četrti del občine Rošpah — vse to iz Kamniške župnije; in 4. 35 hiš iz občine Slemen, župnije Selniske. Ta del Slemen se odpotlej navadno ime-

nuje Fürst, pod Selniško župnijo ostali del pa je obdržal svoje prvotno slovensko ime.

Po cerkveni razdelitvi spada župnija sv. Križa k mestni dekaniji Mariborski, s katero vred je dohajala do l. 1859 pod sekovsko škofijo, od potlej pa dohaja pod lavantinsko, ker se je omenjenega leta sedež lavantinskih knezskofov od sv. Andraža na Koroškem prenesel v Maribor.

Patron duhovnije sv. Križa je štajerski verski zaklad. (Dalje prih.)

Smešnica 15. Harpele: „Dobro, sedaj bo Špitališki prvak ali 150 gl. globe ali 4 tedne zapora trpel.“

Lagerle: „Mu ne bo veliko djalo. Bolje bi bilo, ko bi ga bili obsodili, da si naroči na mesec dni Tvojo „M. Z.“ pa mojo „D. W.“ ter ji vsakokrat tudi prebere, celi od konca do kraja. To bi bilo za nj dobro.“

Harpele: „Saj res, tega bi pa ne pretrpel.“

Lagerle: „Dr. Glantschnigg se je te kazni prepozno spomnil, za to pa je tudi sedaj zoper ono vložil pritožbo.“

Harpele: „Ah tako! Sedaj bi še tedaj rad to predlagal. To pa bo dobro.“

Razne stvari.

(Okrajni zastop.) Nove volitve za okrajni zastop v Mariboru se vršé tako-le: Dne 27. aprila voli veleposestvo 10 udov; dne 29. aprila pa obrtniki in trgovci 10 udov, zatem dne 1. maja mestni odbor v Mariboru 9 in trški odbor pri sv. Lovrencu v puščavi 1 uda in 3. dne maja volijo kmetje celega okraja 10 udov.

(Tolažljiva novica.) Kakor se nam poroča iz Dunaja v bolezní drž. poslanca č. g. B. Raiča ni več nevarnosti, toda kar smo že rekli, treba bo delj časa, da okreva blagi gospod toliko, kolikor mu treba za to, da se po prime zopet delovanja, kakor ga terja njegov trudopolni poklic. Njegovi volilci pa bodo že tudi te novice veseli in hvala gre še v tem drž. poslancu g. M. Vošnjaku, ki je ves čas bratovski skrbel za svojega tovariša in neustrašnega borilca za blagor slov. ljudstva.

(Nagla smrt.) Č. g. Jakob Pajtler, Slovenec doma iz Lučan, zadnja leta kaplan v Judenburgu, je v torek, dne 12. t. m., prav na naglem umrl, še ne 40 let star. Ranjki je bil velik dobrotnik slov. delalcev, ki so v obližji Judenburga po rudokopih na delu. Naj mu ljubi Bog povrne!

(Vinorejska šola pri Mariboru.) Dež. odbor je izvolil trojico Mariborskih gospodov, dr. Fr. Radaja, Jul. Pfrimerja pa Ferd. Küsterja v ta namen, da se osvedočijo o vino-rejski šoli pri Mariboru, kako da ona napreduje. Predzadnji četrtek so si ti gospodje šolo

ogledali in se o njej pohvalno izrekli. Mnogo sadje- in vinorejcev pa je ne bo tako pohvalilo, kajti od te šole dobodo redko domači posestniki sadik ali živic, čeprav so se za nje oglašili, kakor pravijo, še o pravem času. Vselej skoro so dobili za odgovor, da je prepozno.

(Čudna osoda.) V necih nemških novinah se bere, da nakana kneza Bismarka gledé poljskih posestev v Poznanju ni ali pač da je v nekem oziru za Nemce prilična. Ministerstvu se namreč dosehmal še ni nobeno posestvo od strani poljskih posestnikov ponudilo, da jih nakupi v imenu nemške omike, pač pa se je to izgodilo od večih nemških veleposestnikov. Radi bi si namreč na stroške države opomogli. Da bi se kaj tega izgodilo, pač Bismark ni bil mislil, kedar je oni načrt postave, ki bije vsej pravici v oči, dež. zboru predložil.

(Premeščenje.) G. Karol baron Myrbach, sedaj c. kr. okr. komisar v Mariboru, je poklican v ministerstvo notranjih zadev, na njegovo mesto pa pride c. kr. okr. komisar iz Ptuja, g. Adolf Rotondi vit. Arailza.

(Od obč. volitev.) Dež. odbor v Gradcu je ovrgeł obč. volitve v Selnici pri Dravi, ne pa onih v Framu; se vé, ker bi tukaj utegnili slov. možje dobiti večino, se tej srenji ni smela več priložnost dati za nove volitve.

(Silna potreba.) Za generala šulvereina, dr. Weitlofa, agituje se pridno po krajnih društvih šulvereina. V Cmureku, Rogatecu, v Vuhredu (!) so mu možiceljni prikimali ter so vsi zadovoljni s tem, da še naprej sedé židje v šulvereinu. Drugače pa tudi ni mogoče, kajti šulverein brez židov bi jim kmalu izginil kakor kafra.

(Sadike na sejmu.) Zadnjo soboto je bilo veliko sadnih drevesec na sejmu, največ je bilo slivovih. nekaj pa jabelčnih in hruševih sadežev. Za slivova drevesca se je dobilo po 10 do 20 kr., za jabelčna in hruševa pa 30 do 40 kr.

(Premalo govoril) še je dr. Ausserer, slavni (!) poslanec za Maribor, v drž. zboru in pride za to v soboto dne 17. t. m., navlašč v Maribor, da bo spolnil bojda vpríčo dijakov mero svojih — otrobov. Oj to bode za-nje „ulka“.

(Vsakemu svoje!) Cerkvénik pri sv. Petru pri Mariboru, A. Šrbela, obsojen je vsled obravnave pri porotni sodnji v Celju na 2¹/₂ leta težke ječe. Po tej obsodbi je dne 31. okt. meseca l. l. vč. g. kan. in župnika pri sv. Petru, Marka Glaserja, obkradel za najmanj 800 gld. in to cerkvenega denarja. Mož sicer ni obstal tatvine, ali vse je kazalo na to, da si denarja, ki so ga pri njem našli, ni mogel prihraniti. Sicer so pa on in njegova družina tako živeli, kakor ne živi tam noben, tudi najbolji kmet ne. Ženo so izpoznali za nekrivo.

(Smrt in pogreb.) V sredo, dne 14. t. m. so č. g. Ivan Trampuš, duh. svetovalec, dekan in župnik v Zavrčah, po dolgi bolezni in večkrat prevideni s sv. zakramenti umrli. Pogreb boče jutri. Več v prihodnjem listu.

(„Sveto leto.“) V tiskarni sv. Cirila v Mariboru izide prihodnji teden: „Poduk za sv. leto“. Knjižica boče ročna in boče č. dušnim pastirjem dobro služila in menimo, da bo tudi vernikom ustregla, kajti ima vse molitve in pobožnosti, ki se bodo ob procesijah opravljale.

(Vabilo) na XXI. redni veliki zbor „Matice Slovenske“ v sredo 28. aprila 1886. l. ob 4. uri popoldne v dvorani ljubljanske čitalnice. Vrsta razprav: 1. Prvosednikov ogovor. 2. Račun o društvenem novčnem gospodarstvu v dobi od 1. jan. do 31. dec. 1885. l. 3. Volitev treh društvenikov, katerim je v zmislu §. 9. a društvenih pravil presojeti in potrjevati odborove letne račune o novčnem gospodarstvu. 4. Poračun za l. 1887. 5. Dopolnilna volitev odbornikov.

(Slov. pevsko društvo) je dobilo z g. Josipom Zelenikom, profesorjem na Dunaju, ki je doma iz Št. Urbana pri Ptujju zopet novega ustanovnika s 25 fl. Društvo si šteje v veliko čast, da se domačini na tujem tako zanimajo za to velevažno narodno društvo, ki se ne briga za politiko, marveč le za gojitev petja. Domoljubi pristopajte in skrbite za enake posnemovalce! B. R. N.

(Posojilnica v Konjicah) imela je v prvih treh mesecih leta 1886. dohodkov 17.666 fl. 37 kr. Izdatkov 16.935 gld. 90 kr. in gotovine dne 30. marcija 1886, 730 gld. 47 kr.

(I. Izkaz.) Podružnica sv. Cirila in Metoda v Celju za čas do 1. aprila 1886. Podružnica šteje 48 udov in sicer 2 pokrovitelja, ustanovnikov in 41 letnikov. Pokrovitelji: Posojilnica celjska vplačala 100 fl., g. Mihael Vošnjak vplačal 100 fl.; ustanovniki: gg. dr. Josip Serbec 10 fl., vikar Josip Žičkar 10 fl., dr. Josip Vrečko 10 fl., dr. Ivan Dečko 20 fl., Milan Derwald 10 fl.; 41 letnikov je vplačalo 57 fl., med temi 2 neimenovana z 20 fl in 2 fl.; vplačali društveniki vkup 317 fl. Razni prejemki do 1. apr. 1886: Iz pušice v čitalnici se je vzelo 7krat 7 fl. 18 kr. Iz pušice pri Slonu pa 15krat 31 fl. 76 kr. Vesela družba pri Praterju nabrala 5 fl. 10 kr., vkup 44.04 fl. Ravnateljstvo celjske posojilnice daruje 15 fl. Posojilnica v Makolah daruje (g. Maks Veršecu za sklepanje računov namenjenih) 10 fl. Posojilnica v Pišecah (ravno tako) 5 fl., Posojilnica v Št. Jakobu v Rožni dolini na Koroškem daruje v namen ugodne rešitve neke pritožbe v dačnih zadevah, katero je naredil g. Maks Veršec, ki je nagrado v korist društva odklonil 40 fl. Gosp. Simon Črnoša, župnik v Pišecah, daroval ob priliki občnega zbora posojilnice 5 fl. Vseh prejemkov je torej 436.04 fl. Izdalo se je pa za ustanovitev itd.

vkup 7 fl. 58 kr. in naloženega je: v mariborski posojilnici 20 fl., v celjski posojilnici 408 fl. 46 kr., vkup 436 fl. 04 kr.

Celje, dne 1. aprila 1886.

Dr. Jos. Vrečko, načelnik, Maks Veršec, blagajnik,
Dr. Ivan Dečko, tajnik.

Loterijne številke:

V Trstu 10. aprila 1886: 49, 47, 2, 16, 81
V Lincu " " 7, 1, 15, 82, 79

Prihodnje srečkanje 17. aprila 1886.

Slovo!

Ker sem prijetno narodno slov. Središče zapustil, ter se preselil v svoj rójstni kraj, kličem tedaj vsem Središčanom in okoličanom: Srečno! Bog Vas živi!

Ognjeslav Kosi.

1-2

Oznanilo.

Komur je do tega, da bodemo Slovenci napredovali v vseh strokah narodnega gospodarstva, naj prevzame zástop vzajemno zavarovalne banke „Slavije“, katera uživa splošno zaupanje. Tudi potovalne zastopnike za posamične okraje in za celo Spodnje Štajarsko sprejema banka „Slavija“. Obrniti se je do njenega glavnega zastopa v Ljubljani (na Kongresnem trgu št. 7.)

Veliki živinski sejem

bo pri sv. Jurju v Slov. goricah dne 22. malega travna (aprila). Kupci in prodajalci živine se povabijo. Mestovine za prignano živino ni treba plačati.

Mesarec,

občinski predstojnik.

Prav lepa pšenična ogerska moka se prodaja pri „Tirolcu“ v Mariboru na velikem trgu pri pošti pod stopnicami; klg. po 8, 10, 12, 14, 16 in 18 kr. Prodajajo se pa tudi na mero in po jako nizki ceni mnogovrstne druge reči. 3-3

Semena

sočivja in cvetlic, trave in travnih zmesi, repna in deteljska razpošilja v najbolji, sveži, kalivni lastnosti

Jože Matič,

2-2 Celje, kolodvorske ulice št. 97.